

Mededelingenblad

Nederlandse

Werkgemeenschap

voor

Individual Psychologie

38^e Jaargang Januari 1990

Redactie: Potgieterlaan 21

2394 VA Hazerswoude Rijndijk

Nederlandse Werkgemeenschap voor Individual Psychologie.

Secretariaat: Mw. A. Schoute - Augustijn
P.K. Leeuwenberghlaan 18
2267 BN Leidschendam.
tel. 070 - 3900940

Postgiro : 476400 t.n.v. Ned. Werkgemeenschap voor
Individual Psychologie,
Leeuwarden.

Ereleden : Mw. Dr. J. Noordenbos, Voorburg.
Hr. J.H. Richard, Den Haag.
Mw. L.M.C. Richard - Stuurman, Den Haag.
Mw. D. Strobosch - van Duyne, Amsterdam.

Redaktie adres: Potgieterlaan 21
2394 VA Hazerswoude Rijndijk.
tel. 01714 - 16110

Het is ongetwijfeld
belangrijker hoe de mens
zijn noodlot aanvaardt,
dan hoe dit is.

W. von Humboldt.

Nederlandse Werkgemeenschap voor Individual Psychologie.

BESTUUR:

Gerard Kulker, voorzitter.
Potgieterlaan 21, 2394 VA Hazerswoude-Rijndijk.
Tel. 01714 - 16110

Annemarie Schoute - Augustijn, secretaris.
P.K. Leeuwenberghlaan 18, 2267 BN Leidschendam.
Tel. 070 - 3900940

Theo Joosten, penningmeester.
Dotingastate 58, 8926 MR Leeuwarden.
Tel. 058 - 666462

Dien Strobosch - van Duyne, 2^e secretaris.
Raphaëlstraat 18^I, 1077 PT Amsterdam.
Tel. 020 - 794363

Prof. dr. Cyriel De Keyser, cursus.
Waversebaan 1, B 3031 Oud Heverlee, België.
Tel. 09 - 32 - 16 - 235199

Ton de Bruijn, M.A.
Frans Halsstraat 25, 3583 BL Utrecht.
Tel. 030 - 516557

Psychologisch aspect:

De mens is een sociaal wezen. Hij is en kan alleen mens zijn in relatie tot andere mensen.

Dit betekent dat hij deelneemt in het gebeuren met anderen en vanuit een verbondenheid met anderen. (Gemeenschapsgevoel.)

Het gemeenschapsgevoel gaat daarmee verder dan deelnemendheid. Dit laatste is het gevolg van een ontwikkeld gemeenschapsgevoel.

Het gemeenschapsgevoel is een aangeboren mogelijkheid, die in de opvoeding dient te worden gevoed en uitgebouwd.

Dit gebeurt vanuit de verbondenheid en gerichtheid op de ander, waarbij niet het "ik" richtsnoer voor het handelen is. Het gaat om invoelend luisteren en omgaan met de ander.

Pedagogisch aspect:

Het ontwikkelen van het gemeenschapsgevoel is een opvoedkundige taak. Hierbij wordt uitgegaan van het goede in de mens.

Het gemeenschapsgevoel wordt bevorderd door respect en verantwoordelijkheid.

Belemmerende factoren zijn verwenning en verwaarlozing. Beide verschijnselen zijn een ontkennen van de mogelijkheden van de ander. Ontmoediging door een voortdurende aandacht voor wat misgaat, belemmert het gemeenschapsgevoel eveneens.

Aandacht voor positieve mogelijkheden daartegen bemoedigen en stimuleren het gemeenschapsgevoel.

Theo Joosten.

(De bij de studiemiddag behorende doelstellingen van positief gedrag zal schematisch in het volgende nummer worden weergegeven.)

Ledenvergadering nov. '89.

De voorzitter onende de jaarlijkse ledenvergadering onder het motto: de vereniging is meer dan de som der leden.

Het verslag van de secretaris gaf daarna een beeld van de verenigingsactiviteiten van het jaar '88/'89.

De financiële kant van de vereniging blijft eveneens gezond en de penningmeester stelde voor het huidige beleid voort te zetten.

Dr. Jeannette Noordenbos nam afscheid als bestuurlid.

De voorzitter memoreerde hierbij, dat Jeanette zich als bestuurslid kandidaat stelde in een moeilijke periode van de vereniging. Zij stelde zich beschikbaar om te helpen een ommekeer te weeg te brengen. Terugkijkend mag gezegd worden dat haar bijdrage in de afgelopen jaren meegeholpen heeft de cursus weer op gang te brengen en het tij te keren.

De voorzitter bedankte haar dan ook hartelijk voor haar inzet. Dit in de wetenschap dat met name in de laatste periode haar leeftijd en lichamelijke situatie het haar niet altijd even makkelijk maakte, zich in te zetten zoals zij dat zelf wenste.

Op voordracht van de voorzitter werden door de leden en onder applaus de dames Dr. Jeannette Noordenbos en Dien Strobosch tot erelid benoemd.

Dien is ons allen wel bekend en niet weg te denken als actief bestuurslid.

Ten aanzien van de verenigingsactiviteiten zullen enige veranderingen plaats gaan vinden.

De studiebijeenkomsten krijgen andere vormen en er zullen werkgroepen gevormd gaan worden om bepaalde thema's uit te diepen.

Kortom er zal meer gestalte gegeven gaan worden aan de term: Werkgemeenschap.

IN MEMORIAM
HENDRIKA JUSTINE KUBATZ
JESSIE
1920 - 1989

Ruim 30 jaar lid van de Werkgemeenschap, moeten velen haar daardoor gekend hebben, maar Jessie was een weinig opvallende figuur, niettemin geliefd.

Uit de wijze waarop ze haar werk deed - ze was vele jaren hoofd van een Montessorikleuterschool in Amsterdam - met kinderen, mensen en vrienden omging, bleek haar verwerking van Adler's Individual Psychologie, waarop ze zo geheel "ja" had gezegd.

Bij haar heengaan denken we onwillekeurig aan een vierde levensopgave, niet door Adler aangegeven, doch eveneens voor een ieder onontkoombaar: Het sterven.

Misschien is het zo, dat deze opgave vervuld wordt naargelang de drie andere opgaven tijdens het leven verwerkt zijn.

Jessie stierf alsof engelen haar over de drempel droegen.

Ze zat in haar bed nog met een boek in haar hand, de radio aan.

Laten we haar zo gedenken en in onze herinnering bewaren.

Lenie Richard - Stuurman.

Daarom doe nooit iets voor het kind wat het zelf kan !
Opvoeden is gericht op het kind laten uitgroeien tot een moedig mens, dat zelf zijn beslissingen kan nemen.

4. DEELNEMENDHEID.

Voorbeeld:

De zevenjarige Wouter had een week griep gehad.

Donna van vijftien en Laura van vier hadden al die tijd de soeekamer voor zichzelf kunnen gebruiken.

'S Zaterdagsochtends werd het huis altijd schoongemaakt en dan hielp iedereen mee totdat alles klaar was.

Die dag mocht Wouter voor het eerst weer op.

Toen de speelkamer aan de beurt was, zei Wouter: "Waarom moet ik nou meehelpen ? Ik ben hier de hele week niet geweest. Ik heb geen rommel gemaakt."

"Nee, dat is ook zo, Wouter," zei moeder. "Maar je mag je zusjes vast wel helpen als je dat vraagt."

Wouter dacht daar even over na en begon toen mee te helpen het speelgoed op te ruimen en stof af te nemen, terwijl moeder ging stofzuigen.

Toen ze klaar waren, riep Donna uit: "Jeempie, wat is het hier netjes !"

"Dat is zo", zei Wouter. "En daar hebben wij aan meegehouden" voegde hij er trots aan toe.

De kern van het voorbeeld is moeder, die zegt: "Nee, dat is ook zo, Wouter. Maar je mag je zusjes vast wel helpen als je dat vraagt."

Moeder doet daarmee een beroep op het gemeenschapsgevoel bij Wouter en negeert de uitdagende afwijzing, die Wouter oproept met zijn: "Waarom zou ik meehelpen ? Ik ben hier de hele week niet geweest. Ik heb geen rommel gemaakt."

3. VINDINGRIJKHEID.

Voorbeeld:

Een kind speelt in de poppenhoek.

Er moet opgeruimd worden. Het theeblad ligt vol water.

Het kind komt bij de juf en zegt: "Wil juf dat even dragen, want als ik het doe dan mors ik."

De juf zegt: "Ik denk als ik het doe, dat ik dan ook mors. Want het blad is zo vol."

"Wat kunnen we nu doen?" vraagt de juf.

Het kind: "Er moet wat water uit."

"Ja, hoe zouden we dat kunnen doen?"

"Dat weet ik niet."

De juf zegt, al wijzend naar de handdoek: "Wat is dit?"

"O ja", zegt het kind. "Die leg ik in het blad."

Psychologische aspecten:

Resourcefulness: bronnen waar je uit put,
een scheppend vermogen.

Vindingrijkheid gaat daarmee over de wijze van omgaan met de eigen mogelijkheden.

Pedagogische aspecten:

Vindingrijkheid dient een vertaling te hebben naar de levensstaken. Ze levert daarmee een bijdrage aan de gemeenschap.

Naar het kind vertaalt, betekent dit:

- kinderen de kans geven zelf problemen op te lossen,
- daarmee vertrouwen krijgen in de eigen vindingrijkheid.

Soms gaat het daarmee anders dan een opvoeder zich voorstelde en/of kost het iets meer tijd. Maar het kind komt er wel rijker uit te voorschijn en wordt bemoedigd om verder te gaan.

de konsekwenties van het uitgangspunt:

De mens als psycho-somatische eenheid

Gerard Kulker 25.11.89.

De tweedeling tussen lichaam en geest is een overal aanvaard gegeven.

Zo is het bijvoorbeeld bij de Indianen een goede gewoonte om na een lange reis een rustperiode te nemen.

Het doel van deze rustperiode is de geest, die langzamer reist dan het lichaam, de gelegenheid te geven om het lichaam in te halen.

Dit verhaal levert ons het motto op t.a.v. het thema van hedenmiddag:

"Twee onafscheidelijke reisgezellen, ja gezellig!"

Vanmiddag wordt daarmee een poging gedaan om van die twee - lichaam en geest - vanuit een holistische visie een ondeelbare eenheid te maken.

INLEIDING.

Het samenspel tussen lichaam en geest is een zaak, die steeds actueel is.

Zo werd in de Volkskrant van dinsdag 14 nov. j.l. naar aanleiding van een studiedag van het Nederlands Centrum voor Democratisch Burgerschap verslag gedaan. Tijdens deze studiedag vroeg Dr. I. Baldew zich af: "Ben je vaker ziek, omdat je arm bent of ben je arm omdat je vaker ziek bent en door je ziek-zijn niet hogerop kunt komen in de maatschappij?"

Deze vraag is een oorzakelijke vraag en lijkt daarmee het gevaar te lopen te verzanden in een kip-of-el discussie.

Toch staan er in het krantenverslag een paar opmerkelijke bijzonderheden, die ik U niet wil onthouden.

- 1) Naarmate er meer onderzoek komt, blijkt duidelijk dat de gezondheidsverschillen tussen sociaal-economisch zwakke en sterkere gezinnen in veel steden gelijk zijn.
- 2) Het gemiddelde geboortegewicht en de groei in het eerste jaar zijn bij kinderen van werkeloze vaders aantoonbaar lager.

Dat lichaam en geest elkaar beïnvloeden is daarmee opnieuw bevestigd.

De tweedeling is en blijft algemeen aanvaard.

Over het hoe ze elkaar beïnvloeden is echter het laatste woord nog niet gezegd.

In ons spraakgebruik vinden we gezegden, die een tipje van de sluier oplichten: - zijn gal spuwen,

- zwaar op de maag liggen,
- lijkbalek van schrik,
- stikken van angst,
- enzovoort.

I. PSYCHE OP LICHAAM.

Allereerst een paar voorbeelden ter illustratie:

Een jongeman van 18 jaar wordt op een afdeling geplaatst met iemand boven zich, die geneigd is iedereen te kommanderen en neerbuigend te behandelen.

Vanuit de levenservaringen van de jongeman is dat een manier van omgaan, die hij niet kan accepteren. (Hij is opgegroeid in een gezin met democratische principes en een uitgangspunt van gelijkwaardigheid.)

Deze man werkt echter al langere tijd op deze afdeling en niemand heeft nog het leg gehad, deze kwalijke eigenschappen aan de kaak te stellen.

Deze jongeman vindt de situatie op de afdeling voor hem on-

AUTORITAIR ←		→ VRIJHEID
onaanvaardbaar	aanvaardbaar	onaanvaardbaar
	RESPECT	
van bovenaf opgelegde regels	gezamenlijke regels opstellen	geen regels
de volwassene kleineert dingen, die een kind belangrijk vindt	de volwassene maakt gebruik van de dingen die het kind belangrijk vindt	de volwassene vindt alles maar goed wat het kind belangrijk vindt
de ideeën van de kinderen worden genegeerd	de ideeën van de kinderen worden gebruikt	de volwassene reageert op een manier als zouden de ideeën van een kind altijd goed zijn
de volwassene geeft in het openbaar een standje of maakt privé-informatie van het kind bekend	recht op privacy	de volwassene suggereert om "alles maar in de groep te gooien"
de volwassene accepteert geen inspraak van het kind: mond dicht	de volwassene luistert naar het kind, neemt het kind serieus	de volwassene vindt alles goed wat het kind zegt
de volwassene rekent alles zonder rekening te houden met het kind	rekening houden met elkaar respect hebben voor iedereen: volwassene voor kind, kind voor de volwassene	het kind houdt geen rekening met de volwassene, heeft geen respect voor de volwassene

een sociaal wezen is.

Anders gezegd: de mens is slechts mens in zijn relatie tot anderen. Die relatie is gebaseerd op bepaalde uitgangspunten, die richtsnoer zijn voor het handelen.

Respect hebben voor de ander, houdt in de relatie van mens tot mens in dat onderscheid wordt gemaakt in daad en persoon.

Pedagogische aspecten:

Respectvol opvoeden wordt gekenmerkt door:

- vertrouwen stellen in het kind,
- kinderen de moeite waard vinden,
- interesse hebben in kinderen,
- kinderen begrijpen,
- eerlijk zijn en consequent.

"Pedagogisch handelen, dat respect tegenwerkt:

Kritiek, bestraffen, belonen, concurrentie aanbrenge.

Er zit nog steeds veel waarheid in de spreuk:

"Behandel anderen zoals je zelf behandeld wilt worden."

Respect hebben voor een ander, is niet hetzelfde als je niet met de ander bemoeien.

Respect hebben is een actief gebeuren van de ander ruimte geven, maar ook een zekere afbakening aanbrenge. Dit laatste niet naar willekeur, maar gefundeerd op een ethische visie.

Het is ook de ander support geven, steun en moed geven.

Het loslaten van gezag en macht (het autoritaire systeem zoals beschreven wordt in de eerste kolom) betekent nog niet het aanvaarden van de rechter kolom (een systeem van volledige vrijheid, van toegankelijkheid).

Het is niet óf dit óf dat. Ook niet een mengeling van beide. Er is een andere mogelijkheid.

verteerbaar en hij zoekt wegen om zijn situatie en relatie tot deze man te veranderen.

Er groeit eerst een voorzichtige, maar gaanderweg openlijker weerstand en strijd tussen die twee.

De jongeman gaat tijdens deze strijd lijden aan maagproblemen, die zich uiten in moeizaam eten en gebrek aan eetlust. Bovendien geeft hij 's morgens met zijn lege maag geregeld gal op. ("Zijn gal spuwen")

Een jongen van 13 jaar wordt wegens spijbelgedrag uithuisgeplaatst.

Het spijbelgedrag vindt zijn oorsprong in een symbiotische binding met zijn moeder. Hij meent haar niet alleen te kunnen laten. Mishandeling van moeder door stiefvader verhevigt het spijbelgedrag.

Moeder is met de uithuisplaatsing tot zijn grote teleurstelling accoord. (Als motief naar de hulpverleners geeft ze aan haar zoon te willen beschermen tegen stiefvader, die hem ook al een paar keer te pakken heeft gehad.)

De jongen moet zich conformeren aan de eis naar school te gaan, wil hij weer naar moeder kunnen.

Als hij eraan voldaan heeft, blijkt echter dat moeder hem toch niet thuis wil hebben in de ongezonde, agressieve thuissituatie.

Weglopen uit het tehuis naar moeder helpt niet. Hij wordt weer teruggebracht. Er rest hem dus niets anders dan zijn situatie te aanvaarden.

In deze fase krijgt de jongen er last van "zonder enige aanleiding" door zijn knieën te zakken.

Van etnische minderheden uit de streken rond de Middellandse zee is bekend, dat thuis het domein van de vrouw is.

De mannen bewegen zich vooral buitenshuis.

Wanneer nu een man werkeloos wordt, is zijn buitenwereld ernstig beknot en belandt hij in belangrijke mate in het

domein van zijn vrouw.

Vaak ontstaan er dan allerlei lichamelijke klachten bij de man.

Laten we nu proberen deze verschijnselen in grote lijnen vanuit de I.P. te beschouwen:

In 1933 geeft Adler in "Der Sinn des Lebens" als voorbeeld: "Een mens, die zich moedig voordoet en daar misschien zelf ook nog in gelooft, toont met beven en hartkloppingen aan dat hij uit zijn evenwicht is."

Hij noemt deze wijze van het lichaam om zich uit te drukken: "Orgaandialekt".

Sperber geeft in 1978 in zijn studie "Individuum und Gemeinschaft. Versuch einer soziale Charakterologie" aan:

"Er zijn funktiestoornissen, die in principe alle orgaan-systemen kunnen betreffen en die, hoewel zich een orgaan op een bepaalde wijze manifesteert, niet door een ziekte van het orgaan is ontstaan, maar door een storende invloed vanuit de psyche."

Wanneer we het voorbeeld van de jongeman op kantoor in ogen-schouw nemen, zou dat dus betekenen dat, hoewel er bepaalde maag-, eetstoornissen en een verhoogde galproductie is waar te nemen, dit niet tot een lichamelijke ziekte kan behoren.

De invloed van de onverteerbare situatie in de relatie tot hem en zijn meerdere, wordt dan haast letterlijk vertaald in lichamelijke symptomen.

De vraag, die zich hierbij aan ons opdringt, is: Hoe zo'n proces verloopt? Vanuit de persoon in kwestie - in dit geval letterlijk het lijdendvoorwerp - gezien, is de vraag of en hoe hij stuurt en of zo iets dan ook anders kan? Ringel stelt hieromtrent in 1973 in "Selbstbeschädigung durch Neurose":

Of we maken ons al te ongerust over wat anderen toch wel zullen zeggen.

We moeten leren het huis of het klaslokaal te aanvaarden als een plaats waar mensen werken en communiceren. We moeten het niet zien als een weerspiegeling van onze eigen goede eigenschappen.

10. We moeten nooit iets doen voor een kind, dat hij/zij zelf kan doen.

(Bewerking van "Developing and sharing responsibility" College of Education, University of Arizona)

Een volwassene kan vanuit zijn persoonlijke ervaringen en vanuit de situatie waarin hij verkeert, vele manieren vinden waarop een kind zijn steentje kan bijdragen in het dagelijkse leven.

2. RESPECT.

Beschrijf voor Uzelf situaties, waarin respect kenmerkend was en/of waarin dat juist ontbrak.

Een voorbeeld ter overweging:

Mijn kind wil tijdens het eten een tweede gehaktbal.

Overweeg de volgende oplossingen:

1. Ik geef hem die tweede gehaktbal.
2. Ik geef hem die niet.

Maar hij zeurt steeds door en tenslotte geef ik hem een tweede gehaktbal, maar zeg er duidelijk bij dat dit betekent dat hij morgen geen gehaktbal krijgt.

3. Ik geef hem die tweede gehaktbal niet. Dat doen wij ook niet. Ieder krijgt maar één keer vlees.

Waar zit in deze drie manieren van aanpak: respect hebben voor de ander, respect hebben voor jezelf?

Psychologische aspecten:

De Individualpsychologie heeft als uitgangspunt dat de mens

nemen. (Risico heeft ook het aspect van vertrouwen geven, het kind respecteren.)

Het kind heeft daarmee de kans om zelfkennis te ontwikkelen en oorzakelijke verbanden teleren kennen.

Het gaat soreken in termen van: "Ik heb'" In plaats van spreken over: "Hij liet mij" of "De maatschappij is"

Het kind krijgt ruimte om te leren kiezen en te overzien, waarmee het tevens leert gevolgen en consequenties van zijn keuzen te dragen.

Vóór we het kind bepaalde taken geven om verantwoordelijkheid te leren dragen, is het wel goed enkele principes te hebben:

1. Kinderen hebben plichten én rechten.
2. We moeten samen de "taken" vaststellen.
Niet van bovenaf opleggen. De kinderen moeten zelf helpen bij het uitzoeken van de "werkjes".
3. Ze moeten de zelf gekozen taak wel afmaken.
Maken ze de taak niet af, dan moeten ze daar de gevolgen van ondervinden.
4. Die gevolgen moeten logische gevolgen zijn en geen willekeurige straffen.
5. We moeten samen een tijdslimiet vaststellen: dan en dan moet het klaar zijn.
6. We moeten wat variatie aanbrengen in de taken.
Kinderen vinden het niet leuk altijd het zelfde te doen.
Een nieuwe taak werkt uitdagend.
7. De taken moeten niet te groot in aantal zijn.
8. Verwacht van kinderen geen "netheid en ordelijkheid", die wij zelf ook niet van onszelf zouden verwachten.
9. We moeten onze eigen normen eens bekijken.
Misschien zijn we thuis of op school wel perfektionisten. We voelen ons misschien niet zo lekker, wanneer alles niet tip top in orde is.

"Als een mens zich bevindt in een konflikt tussen bewuste en onbewuste tendenzen, dan zullen zijn vegetatieve functies nooit het bewuste, maar het onbewuste gehoorzamen. Hiermee heeft het onbewuste de eerste aanspraak op een reactie vanuit de vegetatieve functies. Al onze bemoeienissen vanuit het bewuste zijn niet in staat, deze bijna reflexmatige verbinding te beïnvloeden."

(Vegetatieve functies: bloedsomloop, spijsvertering, ademhaling, voortplanting enzovoort. Kortom die functies, die nodig zijn om ons in leven te houden/te laten voortbestaan. Terug naar ons voorbeeld betekent dat:

- 1) dat de voorgeschreven medikatie van de huisarts niet meer is dan een bestrijding van het symptoom,
- 2) de jongeman bewust maken van zijn psychische klemsituatie met het gevolg (maagproblemen), niet tot een oplossing leidt.

Het enige juiste is het probleem oplossen en daarvoor zijn twee mogelijkheden:

- 1) het ontwijken (door een andere baan te nemen),
- 2) het te lijf gaan, zodat de werksituatie zich wijzigt.

Liggen er meerdere keuze voor wat het orgaandialekt of het symptoom betreft ?

Ringel spreekt in deze van een paradox in het zenuwgestel en meent dat de relatie vanuit de vegetatieve functies de ware instelling van de betreffende mens ten opzichte van zijn bewuste wensen verraad.

Naar de voorbeelden vertaalt:

- de jongeman op kantoor probeert in een zekere harmonie, druk uit te oefenen om de werksituatie te wijzigen.
Maar: eigenlijk vindt hij zijn situatie dermate onverteerbaar, dat hij "zijn gal weleens zou willen spugen".

- de jongen van 13 jaar, die uithuis is en dat niet kan accepteren, gaat letterlijk door zijn knieën,
- in het voorbeeld van Adler laat de betrokken persoon zien, dat hij "beeft van angst" en "het hart hem in de keel klopt" in plaats dat hij zo moedig is als hij zich voordoet.

II LICHAAM OP PSYCHE.

Een jongeman is een echte motorfanaat.

Als hij ergens heen gaat, is het altijd op zijn onafscheidelijke motor.

Als hij nog maar kort getrouwd is, overkomt hem een ernstig ongeval en hij raakt invalide. Motorrijden is er niet meer bij.

Als vervanging voor de motor komt er voor hem een aangepaste auto. Zijn vrouw moet hem bij het instappen helpen, de auto schoonmaken enzovoort.

Zijn enige bezigheid is zittend thuiswerk en op stap met zijn auto.

Dan wordt zijn vrouw ziek en overlijdt kort daarna.

Hoewel zijn omgeving zich afvraagt hoe het nu met deze invalide man verder moet, blijkt hij - zij het met enige moeite - in staat redelijk voor zichzelf te zorgen.

Hij stapt zonder hulp in en uit zijn auto; wast zijn auto zelf; zet zijn vuilniszakken buiten enzovoort.

Kortom zijn leven gaat voort en hij weet zich tot verbazing van zijn omgeving redelijk te redden.

Een meisje van 13 jaar lijdt aan epilepsie.

Ze lijdt hier aan sinds ze op zeer jonge leeftijd een hersenvlies ontsteking heeft gehad. Een medikatie zorgt er voor dat ze aanvalsvrij is.

In de thuissituatie ontstaan problemen met haar door incest-ervaringen.

In eerste instantie praat ze er met haar moeder over, die

Psychologische aspecten:

Een bepaalde stimulus wordt door een individu opgevangen en verwerkt (subjektief) om van daaruit te reageren (respons).

Schematisch weergegeven: $S \longrightarrow \boxed{I} \longrightarrow R$

Vanuit die subjektiviteit redenerend, is de persoon in kwestie verantwoordelijk voor zijn reactie.

Opvoedkundig gezien betekent dit dat ook kinderen verantwoordelijk zijn voor hun gedrag.

Pedagogische aspecten:

In de opvoedingsrelatie draagt de volwassene een opvoedingsverantwoordelijkheid, die gericht moet zijn op het kinderen leren dragen van een eigen verantwoordelijkheid.

Er dient daarmee een bepaalde interactie te zijn tussen de opvoeder en de opvoeding.

Vanuit de opvoeder worden bepaalde antwoorden gegeven.

Een opvoedingsrelatie, die gericht is op het kinderen leren dragen van verantwoordelijkheid, wordt gekenmerkt door de volgende aspecten: - vertrouwen schenken,

- luisteren naar en ingesprek gaan met kinderen,
- dingen uit handen geven,
- kinderen bijbrengen dat ze in hun reële mogelijkheden gaan geloven,
- hen succes laten hebben.

Kortom: Verantwoordelijkheid dragen leert het kind alleen, als de volwassenen het dat daadwerkelijk geven.

Reeds op zeer jonge leeftijd kan hiermee leeftijdsadequaat begonnen worden.

Voor de volwassenen als opvoeder betekent dat een investering in de toekomst van het kind.

Maar het betekent ook dat het tijd en energie van de opvoeder kost. Daarbij moet de opvoeder een zeker risico durven

ethische basis aan dit uitgangspunt in de opvoeding. Gelijkwaardigheid is de basis voor een democratische opvoeding. Een democratische opvoeding, die niet altijd even eenvoudig gestalte is te geven in onze huidige maatschappij met zijn ideeën over relaties en verhoudingen.

- In vindbaarheid zit een nuttigheidsaspect.
- In deelnemendheid een bepaald aspect, dat we terugvinden in het gemeenschapsgevoel.

Die deelnemendheid is daarmee op te vatten als een logisch gevolg, dat voortvloeit uit de gestalte, die gegeven wordt aan de eerste drie R's.

1. VERANTWOORDELIJKHEID.

Probeer eens bij Uzelf uit Uw ervaringen te putten van voorbeelden, die handelen over verantwoordelijkheid. Of bezie in de volgende uitspraken het aspect verantwoordelijkheid.

1. Laat mij het maar even knippen, dan weet ik zeker dat het goed gebeurt.
2. Zal ik je jas even dichtdoen en je veters vast maken, dan ben je tenminste ook eens op tijd klaar.
3. Kinderen kunnen niet 20 minuten alleen in een groepje lezen, daarom hebben we leesmoeders nodig.
4. Jij hoeft dat niet te proberen, want dat zal je toch niet lukken.
5. Nou werk je al weer niet door. Dat is de zoveelste keer dat ik je deze les al waarschuw. Wanneer werk jij eindelijk eens een keer fatsoenlijk door?

er echter niets van wil horen.

Daarna nemen de epileptische aanvallen toe. Zelfs in die mate, dat ze uit huis geplaatst moet worden.

Uithuis gaat het redelijk goed met haar, maar zodra de behandeling redelijk sukses lijkt te hebben en een terugkeer naar huis in aantocht is, nemen de aanvallen weer toe.

Het is duidelijk dat in deze beide gevallen sprake is van een aantoonbaar lichamelijk lijden.

Toch is het verbazingwekkend hoe creatief er mee omgesprongen wordt door de persoon in kwestie.

Opmerkelijk is hoe medisch gezien redelijk is vast te stellen wat er lichamelijk aan de hand is en daarmee de grenzen van mogelijkheden en onmogelijkheden.

De invloed van de psyche bepaalt echter de verschijningsvorm en die kan zeer divers zijn.

In dat opzicht is het begrijpelijk dat Adler geen verschil maakt tussen zoals hij dat noemt een functionele of een ingebeelde orgaanminderwaardigheid. Hij meent dat in beide situaties sprake is van een door de drager min of meer bewust als nadelig beleefde situatie in relatie tot de medemens.

Dit heeft een psychische reactie in de zin van compensatie tot gevolg. (1907. Studie über Minderwertigkeit von Organen)

In mijn eerste voorbeeld van de invalide man zien we de compensatie veranderen met de veranderende omstandigheden, die ongetwijfeld ook de psyche van de betrokken persoon beïnvloed hebben.

In mijn beide voorbeelden is de orgaanminderwaardigheid manifest aanwezig en ligt de keuze van de persoon in kwestie voor de hand.

In het voorbeeld dat ik eerder gaf over de jongeman op kantoor is er geen op de voorgrond tredende orgaanminderwaardigheid.

Hoe komt de persoon in kwestie tot zijn keuze ?
Adler heeft zich met deze vraag in zijn theorie van de orgaanminderwaardigheid ook bezig gehouden en stelt:
"Een opvoeding, die er toe leidt, dat het kind zijn eigen gevoel als minderwaardig erkent en zo van zichzelf vreemd, is een causaal finaal verband tot een neurotische levensstijl en voor alles een ontstaansgrond voor een orgaanneurose."

In de voorgeschiedenis van de eerder genoemde jongeman op kantoor valt ons bij bestudering het volgende op:
Deze jongeman heeft zowel boven als onder zich een zus, die nogal wat moeite hebben met hun gezondheid. Beiden krijgen op grond hiervan extra versterkende voedingsmiddelen.

De jongeman moet als kleuter met lede ogen aanzien, hoe zijn twee zussen vooral 's morgens extra suiker in hun thee krijgen, een extra gebakken eitje enzovoort.
Hij als hollands-welvaren krijgt voor zijn beleving nauwelijks iets extra.
Hij gaat 's morgens weigeren te eten. Hij krijgt ook ten slotte 's morgens haast geen hap door zijn keel, tenzij - zo constateert hij zelf enigszins verbaasd - hij een gebakken ei op zijn brood krijgt.

Het lijkt mij dat deze gegevens de keuze op latere leeftijd kunnen verklaren. Met niet al te grote inspanning kunnen wij ons voorstellen hoe deze kleuter zich als sandwich-kind met een goede gezondheid en een uiterlijk van hollands-welvaren zich voelt. Zijn slechte eten 's morgens boekt geen sukses. Hij is immers gezond en kan dat wel hebben.
Behoudens de preken van de ouders, dat een goed ontbijt zo belangrijk is, lukt het hem niet dezelfde privileges als zijn zussen te krijgen.

Adler: "In het orgaan-dialekt vindt men de uitdrukking van

De vier R's (Prof.dr. R. Corsini),
als uitgangspunt en doelen van
opvoeden.

Theo Joosten

28.10.89.

Responsibility (verantwoordelijkheid)
Respect (respect)
Resourcefulness (vindingrijkheid)
Responsiveness (deelnemendheid)

Inleiding.

Wanneer wij spreken over opvoeding, is dat niet los te zien van een verwachting naar de toekomst.

In dat kader is de activiteit van onze werkgemeenschap van hedenmiddag te beschouwen. Als een activiteit, waarbij ook van Uw kant een steentje dient te worden bijgedragen middels een uitwisseling over en het bestuderen van de vier R's.

In dat kader is het motto van deze middag:

"Een goed bestede zaterdagmiddag is een investering naar de toekomst".

Gerard Kulker.

Een woord vooraf:

- Verantwoordelijkheid en respect zijn termen, die nauw samenhangen met gelijkwaardigheid.
- Dreikurs geeft aan de term gelijkwaardigheid uitgebreide aandacht in zijn laatste boeken. Hij geeft hiermee een

probeert men in een goed samenspel de meest passende oplossing te vinden.

Lijnen voor beleid:

- 1) De medicus gebruiken en bevestigen in zijn deskundigheid aan te kunnen geven wat de lichamelijke mogelijkheden en onmogelijkheden zijn.
- 2) De pedagogen gebruiken voor een behandplan op maat,

Plaats van de Individualpsychologie:

Holistische visie op de mens,)
doelgerichtheid van gedrag))
kompensatietheorie)

DIAGNOSE

+

Visie op opvoeding:)
demokratisch,))
eigen verantwoordelijkheid,)))
vindingrijkheid,))))
respekt (wederzijds)))))
deelnemendheid))

METHODIEK

=

BIJDRAGE AAN EEN
TOTAAL AANPAK.

Mogelijkheden om die plek te verwerven:

- 1) Studiekringen rond bijvoorbeeld: Der Sinn des Lebens, Heilen und Bilden, Studie über Minderwertigkeit von Organen.
 - 2) Publikaties vanuit die studiekringen.
 - 3) Opzet van een bepaalde vorm van hulpverlening.
 - 4) Studiedagen/conferenties rond dergelijke onderwerpen.
- Enzovoort.
Gaarne reakties aan mij om mee te doen.

Gerard Kulker.

de mens, die gebaseerd is op niet toegelaten emoties in de vroeg kinderlijke periode."

Herkent U bepaalde emoties in de kantoor situatie, die doen denken aan de klemsituatie in de kleuterperiode ?

- 1) met zijn neerbuigende en kommanderende wijze van optreden, brengt zijn oudere kollega hem in de min-positie, (Analoog aan zijn min-positie bij zijn zussen. Zij zegevierden over hem met een slechte gezondheid.)
- 2) Zijn omgeving op kantoor zou wel anders willen, maar men kan niet. Durft niet. (Hij ziet er goed uit. Is eerder te dik. Hij behoeft dus niets extra. Als ouders aan zijn wensen zouden voldoen, zou hij eerder te dik worden.)
- 3) Zijn klemsituatie is onverteerbaar met de eerder genoemde psychosomatische gevolgen. (Er valt niets aan te veranderen, dan te vertrouwen op jezelf en met de onverteerbare situatie te leven.)

III SOMA EN PSYCHE,

TE ONDERSCHIEDEN, NIET TE SCHEIDEN.

Konsekwenties voor de hulpverlening op lichamenlijk en psychisch gebied.

Hoewel het gevaar op de loer ligt, moeten wij vanmiddag niet in een voorrangsdiscussie t.a.v. een van de gebieden van de gezondheidszorg komen.

Hoewel het er in bepaalde van mijn voorbeelden op lijkt dat een van de gebieden dominant is, is dat niet zo.

In de holistische benadering kan de één niet zonder de ander. Ze vormen een ondeelbare eenheid.

Een dergelijk goed samenspel als tussen die twee zou ook de totale gezondheidszorg sieren. Maar helaas ! Hoewel het ministerie van W.V.C. (Welzijn Volksgezondheid Cultuur)

suggereert dat er een samenhang is, zijn het binnen het ministerie gescheiden afdelingen.

Onlangs bleek mij dat bij een overleg met een psychiatrisch centrum voor volwassenen.

We wilden hometraining als methodiek gebruiken om moeders te ondersteunen bij haar terugkeer in haar gezin na een opname. Zij zouden ondersteund worden in hun rol van moeder en opvoedster middels video-hometraining.

Al snel ontstonden discussies over de optimistische visie vanuit de hometraining en de negatieve verwachtingen/voorspellingen vanuit de psychiatrie.

Met name waar ook sprake was van een behoorlijke medikatie, ontstond soms een pittige discussie. ("Zo'n medikatie is er niet voor niets!")

Het kost op zulke momenten moeite om niet in een competentie strijd te belanden i.p.v. een goede samenwerking.

Een soortgelijke discussie ontstond rond het beschikbaar stellen van financiële middelen voor de hometraining. Wat in de titel van het ministerie zo vredig en dicht naast elkaar staat, blijkt in de praktijk een eigen gebied met eigen prioriteiten.

Gelukkig zijn er ook voorbeelden van hoe het wel kan.

Een neuroloog krijgt een vijfjarige jongen met zijn moeder op bezoek. Zij is bezorgd, want haar zoon heeft geregeld last van flauwtes.

De neuroloog doet zijn gebruikelijke onderzoek inclusief E.E.G.

De diagnose: de patient lijdt aan een neuro-vegetatieve collaps.

(Een zwak vegetatief zenuwgestel met als gevolg een flauwte bij te hoog opgelopen spanning.)

Behoudens een pedagogisch advies (te veel aan spanning vermijden en bij een oplopende spanning voor ontspanning zorgen)

is er weinig aan te doen.

Als de jongen 12 jaar is, verwijst een schoolmaatschappelijkwerker naar een kindertehuis voor opname.

De situatie thuis is inmiddels onhoudbaar geworden. Het joch heeft bij de minste geringste spanning een flauwte. Het pedagogisch handelen vanuit de ouders wordt hiermee in de kiem gesmoord.

Bijvoorbeeld: bij een onvoldoende cijfer op school, loopt hij beledigd naar huis. Moeder durft er niets van te zeggen, want "dan krijgt hij het weer".

De ouders blijken inmiddels zo alle zeggenschap over hun zoon verloren te hebben.

Alvorens tot een opname over te gaan, vindt uitgebreid overleg tussen de neuroloog en het tehuis plaats. Dit met als doel te onderzoeken hoe ernstig de zwakte in het zenuwgestel is.

De organische situatie blijkt echter niet dermate ernstig, dat van daaruit de hoeveelheid collapsen verklaard kan worden. De konklusie is gerechtvaardigd in deze te spreken van een gebruik maken van de lichamelijke dispositie. Het creëren van ziektewinst.

Er wordt een pedagogisch plan opgesteld. Besloten wordt daar waar de jongen de confrontatie of levensels ontwijkt, vast te houden aan die eis ongeacht de collaps.

(Het voert nu te ver de hele situatie van de behandeling te volgen.)

In een revalidatie centrum in Utrecht werkt men met de human resource methode.

De arts, andere deskundigen bespreken met de revaliderende persoon hun lichamelijke handicap en de verschillende mogelijkheden een en ander te verlichten met een prothese.

De artsen, andere deskundigen onderkennen bewust dat de beste mechanische prothese, niet altijd het beste is voor de revaliderende persoon. Het gaat ook om de gevoelens en de ideeën hieromtrent van de persoon in kwestie. En zo